

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Łódzka Delegatura w Łodzi

DLO.411.7.4.2026

Pan
Mateusz Wymysłowski
Dyrektor
Zakładu Wodociągów i Kanalizacji
w Tuszynie ul. Brzezińska 86 A
95-080 Tuszyn

Wystąpienie pokontrolne

I/25/001

**Realizacja obowiązków w zakresie zbiorowego
zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na
terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich w
województwie łódzkim**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie¹, ul. Brzezińska 86a, 95-080 Tuszyn.

Kierownik jednostki kontrolowanej

Mateusz Wymysłowski, Dyrektor, od 9 kwietnia 2019 r.

Zakres przedmiotowy kontroli

Realizacja zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków

Okres objęty kontrolą

Lata 2022–2025, z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność kontrolowanych jednostek w okresie objętym kontrolą

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Łódzka Delegatura w Łodzi

Kontrolerzy

1. Włodzimierz Zegadło, doradca ekonomiczny,
upoważnienie do kontroli nr LLO/100/2025 z dnia 10 października 2025 r. oraz nr DLO/14/2026 z dnia 5 stycznia 2026 r.
2. Maciej Kończalik, główny specjalista kontroli państwowej,
upoważnienie do kontroli nr LLO/101/2025 z dnia 10 października 2025 r. oraz nr DLO/15/2026 z dnia 5 stycznia 2026 r.

(akta kontroli str. 1-4, 309-313)

¹ Dalej: ZWIK, Zakład.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W latach 2022-2025 Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie zapewnił zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody i odbierania ścieków w sposób ciągły i niezawodny. Krótkotrwałe spadki ciśnienia wody występowały w okresach letnich i były spowodowane zwiększonym nawet o 100% zapotrzebowaniem na wodę.

Zadania inwestycyjne w zakresie budowy i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych w Gminie Tuszyn były prowadzone bez wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych. Przedsiębiorstwo zgodnie z art. 21 ust. 7 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁴, nie opracowało projektu wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, gdyż przedsięwzięcia w tym zakresie prowadzone były przez Gminę Tuszyn.

Z własnych przychodów taryfowych Zakład finansował niezbędne naprawy i konserwacje urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, zapewniając ich sprawne działanie. Dyrektor Zakładu podejmował systematyczne działania w celu zabezpieczenia urządzeń i sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na wypadek sytuacji kryzysowych, a także ewentualnych działań o charakterze hybrydowym.

W Zakładzie wydawano warunki przyłączenia do istniejącej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej Gminy Tuszyn, a odbiorów przyłączy dokonywano zgodnie z wymogami ustawy o zzw. oraz z postanowieniami Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

W ZWiK prowadzono regularną wewnętrzną kontrolę jakości wody i podejmowano działania w przypadku pogorszenia jej jakości. Regularne kontrole urzędowe jakości wody prowadzone były również przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego⁵ w Łodzi. Stwierdzone przekroczenia wartości parametrycznych nie skutkowały zazwyczaj koniecznością wstrzymania dostaw wody dla mieszkańców, z wyjątkiem przypadku przekroczenia dopuszczalnej zawartości bakterii z grupy coli. W okresie wstrzymania dostaw mieszkańcom zapewniono dostęp do wody.

Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie korzystał z uprawnień wskazanych w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o zzw w zakresie odcinania dostaw wody ze względu na zaległości płatnicze odbiorców.

W procedura odcięcia wody została uruchomiona wobec 119 odbiorców i doprowadziła do uregulowania zaległości finansowych 104 odbiorców oraz do faktycznego odcięcia możliwości poboru wody u 15 odbiorców.

W zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków stwierdzono następujące nieprawidłowości:

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz.U. 2024 poz. 757, dalej: ustawa o zzw lub u.z.z.w."

⁵ Dalej: „PPIS”.

- część warunków przyłączenia do sieci wydawano nieterminowo bądź na podstawie wniosków, które nie zawierały niektórych informacji wymaganych zgodnie z art. 19a ust. 4 pkt 4 i 5 ustawy o zzw, a także informacji wymaganych przepisami Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Tuszyn, obowiązującego w badanym okresie,
- w jednym przypadku nie zapewniono odbiorcom zastępczego punktu poboru wody w czasie 15,5 godzinnej awarii, co stanowiło naruszenie obowiązku, określonego w §14 ust. 4 ww. Regulaminu,
- nie prowadzono regularnych kontroli warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, wymaganych w art. 9 ust. 3 u.z.z.w.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowe⁶ kontrolowanej działalności

1. W 2022 r. Zakład realizował dostawy wody w oparciu o 4 791 umów z odbiorcami. W kolejnych latach liczba realizowanych umów wzrosła do 4 874 w 2023 r., 4 961 w 2024 r. i 5 010 w 2025 r. Łączna ilość dostarczonej wody wyniosła w tych latach odpowiednio 600,9 tys. m³, 648,6 tys. m³, 668 tys. m³ i 297,2 tys. m³ w I połowie 2025 r.

W 2022 r. Zakład realizował 1 453 umowy na odprowadzanie ścieków bytowych. W 2023 r. liczba umów wzrosła do 1 496, w 2024 r. do 1 525 a w I półroczu 2025 r. do 1 536. W badanych latach, poza umowami na ścieki bytowe, nie zawierano umów dotyczących odbioru ścieków komunalnych i przemysłowych. Poprzez system kanalizacji sanitarnej mieszkańcy odprowadzili do oczyszczalni 151,6 tys. m³ ścieków bytowych w 2022 r., 156 tys. m³ w 2023 r., 162 tys. m³ w 2024 r. i 92,1 tys. m³ w I poł. 2025 r.

(akta kontroli str. 21)

2. W okresie objętym kontrolą w ZWiK obowiązywał Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, wprowadzony uchwałą nr VII/52/03 Rady Miejskiej w Tuszynie z dnia 26 czerwca 2003 r. oraz Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Tuszyn, wprowadzony uchwałą nr LVII/419/2022 z dnia 6 lipca 2022 r.⁷

Uchwała nr XLVIII/358/2021 Rady Miejskiej w Tuszynie z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Tuszyn nie weszła w życie, ponieważ Wojewoda Łódzki stwierdził jej nieważność w całości⁸ ze względu na zastosowanie w regulaminie polskich norm w zakresie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w ściekach bez podania konkretnych wartości liczbowych.

Obowiązujący do dnia 8 sierpnia 2022 r. Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków wymagał od Zakładu posiadania urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych przedstawionych w kolejnych punktach niniejszego rozdziału wystąpienia pokontrolnego. Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę cząstkową jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.

⁷ Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 lipca 2022 r. poz. 4290.

⁸ rozstrzygnięciem nadzorczym nr PNIK-I.4131.98.2022 z dnia 3 lutego 2022 r. - Dz.Urz.Woj.Łódz. z 2022 r. poz. 836.

„w wymaganej ilości i jakości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny”. W zakresie parametrów ciśnienia regulamin odsyłał do przepisów w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, natomiast w zakresie wymogów jakościowych do przepisów Ministra Zdrowia. W razie przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin Zakład powinien zapewnić zastępczy punkt odbioru wody i poinformować odbiorcę o jego lokalizacji. O przewidywanej przerwie lub ograniczeniu w dostawie wody oraz przewidywanym obniżeniu jej jakości Zakład był zobowiązany zawiadomić odbiorców w sposób zwyczajowo przyjęty z 2 dniowym wyprzedzeniem.

W regulaminie obowiązującym od dnia 9 sierpnia 2022 r. Rada Miejska w Tuszynie ustaliła minimalny poziom usług, świadczonych w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Dostawy wody określono na poziomie nie mniejszym niż 0,1 m³/osobę/dobę, pod ciśnieniem 0,05 MPa, określając dopuszczaną zawartość żelaza, manganu, twardości, mętności, przewodności elektrycznej oraz zakaz występowania bakterii coli i enterokoków. Jako miejsce zagwarantowania minimalnego ciśnienia wody przyjmowane było miejsce zamontowania wodomierza, gdzie istniały techniczne możliwości dokonania pomiaru. Ciągłość i niezawodność odprowadzania ścieków określono w ilości nie mniejszej niż 0,1 m³/osobę/dobę o parametrach nieprzekraczających 1000 mg O₂/dm³ wskaźnika ChZT. Zakład był obowiązany zapewnić regularne wewnętrzne kontrole jakości wody, a w przypadku awarii urządzeń wodociągowych, przywrócić zaopatrzenie w wodę w terminie do 48 godzin od zgłoszenia awarii. W przypadku wykonywania napraw planowych przerwa w dostawach nie powinna przekraczać 24 godzin. Awarie urządzeń kanalizacyjnych należało usunąć do 24 godzin, a naprawy planowe mogły powodować przerwy do 12 godzin od momentu wstrzymania odprowadzenia ścieków. O przewidywanych przerwach w dostawach wody lub odbiorze ścieków powyżej 12 godzin Zakład miał obowiązek niezwłocznie poinformować odbiorców w sposób zwyczajowo przyjęty i wskazać lokalizację zastępczego punktu odbioru wody.

(akta kontroli str. 69-86)

W 2022 r. miało miejsce 15 przypadków awarii wodociągów, z tego 12 polegało na pęknięciu rury, dwa na rozszczelnieniu złączeń, a w jednym przypadku doszło do uszkodzenia sieci przez firmę zewnętrzną. Całkowity czas trwania awarii wynosił od 2,5 godziny do 92,5 godziny, z czego dwie awarie były dłuższe niż 48 godzin i wystąpiły przed wprowadzeniem wymogu usuwania awarii do 48 godzin (od dnia 9 sierpnia 2022 r.).

W przypadku sześciu przerw w pracy wodociągu, trwających od 7 do 30 godzin, udostępniono odbiorcom zastępczy punkt poboru wody, a w jednym przypadku dostarczano wodę bezpośrednio do pięciu nieruchomości. Najdłużej trwająca awaria (92,5 godziny) wystąpiła na odcinku magistrali bez przyłączonych odbiorców, a w jednym przypadku nieruchomość pozbawiona dostaw wody przez 46 godzin posiadała własne ujęcie. W pięciu przypadkach przerw w dostawach wody trwających od 2,5 do 7 godzin Zakład nie był zobowiązany i nie zapewnił zastępczego punktu odbioru wody. W przypadku jednej awarii (pęknięcie rury wodociągowej z PCV) Zakład nie zapewnił 27 nieruchomościom przez 15,5 godziny zastępczego punktu poboru, przez co nie wypełnił obowiązku określonego w §14 ust. 4 Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Tuszyn, tj. zapewnienia zastępczego punktu poboru wody i poinformowania o tym fakcie odbiorców. Szerzej zostało to przedstawione w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

W 2023 r. wystąpiły 24 przypadki przerw w dostawach wody, z tego 11 dotyczyło prac remontowych i modernizacyjnych, a 13 było następstwem awarii wodociągu. Ponadto wystąpiła jedna awaria

kollektora sanitarnego. Przerwa w dostawach wody trwała od 4 do 10 godzin, a w jednym przypadku było to 22,5 godziny i wówczas zapewniono zastępczy punkt poboru wody.

W 2024 r. wystąpiło 15 przypadków przerw w dostawach wody, z tego osiem dotyczyło prac remontowych i modernizacyjnych, a pięć było następstwem awarii wodociągu. Przerwa w dostawach wody trwała od dwóch do dziewięciu godzin, a w jednym przypadku było to 34 godziny i wówczas zapewniono zastępczy punkt poboru wody. Ponadto wystąpiły dwa przypadki przekroczenia parametrów mikrobiologicznych skutkujących całkowitą niezdatnością wody do spożycia w dwóch ujęciach przez siedem i pięć dni.

W I półroczu 2025 r. wystąpiło 12 przypadków przerw w dostawach wody, z tego osiem dotyczyło prac remontowych i modernizacyjnych, a cztery były następstwem awarii wodociągu. Przerwa w dostawach wody trwała od trzech do dziewięciu godzin i Zakład nie był zobligowany zapewnić zastępczy punkt poboru wody.

O planowanych i awaryjnych przerwach w dostawie wody Zakład powiadamiał odbiorców poprzez stronę internetową lub telefonicznie, listownie i osobiście. W przypadku niezdatności wody do spożycia rozwieszono dodatkowo komunikaty wraz z harmonogramem dostaw wody beczkowoze.

Dyrektor ZWiK wyjaśnił, że Zakład posiadał techniczne możliwości zapewnienia właściwego ciśnienia wody, jednakże w okresach najbardziej ekstremalnego rozbioru wody z sieci wodociągowej w okresach letnich (np. zagrożenie suszą hydrologiczną), odnotowywano okresy obniżonego ciśnienia wody w sieci wodociągowej oraz sporadyczne przerwy w dostawach wody do części odbiorców. Podczas suszy dobowa produkcja wody wzrastała o ok. 100% w stosunku do przeciętnych wartości. Spadki ciśnienia przekraczające minimalny poziom 0,05 MPa mogły występować okresowo na końcówkach systemu dystrybucyjnego, w miejscach najbardziej oddalonych od stacji wodociągowych (nawet o kilkanaście kilometrów).

Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie nie odnotował deficytu wody w gminnych ujęciach wody służących do jej poboru. Nawet w okresach intensywnego rozbioru nie dochodziło do zakłócenia procesu poboru wody z ujęć, spowodowanego deficytami wody w studniach głębinowych. W jednym przypadku w dniu 3 lipca 2025 r. wieczorem w zbiornikach retencyjnych na ujęciu wody w miejscowości Szczukwin odnotowywano wyczerpanie zasobów wody uzdatnionej, retencjonowanej, co spowodowało krótkotrwałą przerwę w dostawach wody, do czasu podjęcia działań zaradczych.

(akta kontroli str. 263-269)

2b. W celu zabezpieczenia urządzeń i sieci wodociągowo – kanalizacyjnej na wypadek sytuacji kryzysowych, w tym wrogich działań o charakterze hybrydowym, ZWiK w Tuszynie podejmował kompleksowe działania, obejmujące zarówno zapewnienie awaryjnego zasilania urządzeń wodno-kanalizacyjnych, ochronę sieci teleinformatycznej, a także stałe monitorowanie pracy urządzeń i reagowanie na sygnały o przekroczeniu zadanych parametrów. Na wypadek konieczności zapewnienia zastępczego punktu poboru wody przygotowano beczki do wody pitnej o pojemności 5 m³ oraz zbiorniki o pojemności 1 m³. Na podstawie §1 Zarządzenia nr 144/2024 Burmistrza Miasta Tuszyna z dnia 23 lipca 2024 r.⁹ Dyrektor ZWiK był członkiem Gminnego Zespołu Zarządzania

⁹ Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Tuszyn.

Kryzysowego. Zagrożenie awarii sieci wodociągowej zostało uznane w opracowywanym w 2025 r. Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta w Tuszynie jako ryzyko prawdopodobne do wystąpienia z przyczyn technicznych, atmosferycznych, a także z powodu zatrucia wody. Skutki przerw w dostawie wody określono jako średnie¹⁰.

(akta kontroli str. 44-46)

3a. ZWiK, będący zakładem budżetowym Gminy Tuszyn, nie sporządzał w latach 2020-2025 wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych. Plan taki nie był sporządzany również przez organ samorządowy. Zgodnie art. 21 ust. 7 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹¹, obowiązek opracowania planu nie dotyczy przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, które nie planują budowy urządzeń wodociągowych lub urządzeń kanalizacyjnych. Ustanowiony przez Radę Miejską w Tuszynie Statut ZWiK¹² nakładał na Zakład zadania w zakresie eksploatacji, utrzymania i rozbudowy urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych i wykonywanie robót ogólnobudowlanych w zakresie rozdzielczych obiektów liniowych, obejmujących budowę lokalnych rurociągów wodnych i kanalizacyjnych oraz obiektów pomocniczych lokalnej sieci rozdzielczej. Burmistrz Miasta Tuszyna wydawał Dyrektorowi ZWiK co roku pełnomocnictwa do działań w zakresie zwykłego zarządu i reprezentowania Gminy Tuszyn w zakresie funkcjonowania Zakładu i wykonywania ustawowych zadań.

(akta kontroli str. 15-18, 58-68)

W strategii rozwoju Gminy Tuszyn na lata 2015-2020¹³ zawarto ocenę stanu infrastruktury na podstawie badań ankietowych. W skali od 1 do 5 oceniono poziom rozwoju sieci wodociągowej oceniono na 3,51, a poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej na 2,41. Rozwój systemu infrastruktury technicznej i komunalnej na terenie gminy został wskazany jako jeden z celów rozwojowych, obejmujących m.in. rozbudowę systemów i sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz realizację programów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, budowę nowych, jak i przebudowę starych odcinków sieci wodociągowej, w tym odcinków zawierających azbest.

Po roku 2020 Gmina nie przyjęła strategii rozwoju, a w trakcie kontroli NIK strategia na lata 2025-2035 była w trakcie przygotowania¹⁴.

Dyrektor ZWiK, na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez Burmistrza Miasta Tuszyna wyjaśnił, że gmina nie była zobowiązana do opracowywania wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w jej posiadaniu i nie określała zakresu usług wodociągowo-kanalizacyjnych oraz przedsięwzięć rozwojowo-modernizacyjnych i przedsięwzięć racjonalizujących zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków. Pomimo braku planów wieloletnich gmina realizowała zadania inwestycyjne w zakresie zaopatrzenia w mieszkańców w wodę i odprowadzania ścieków, finansowane ze środków własnych oraz z pożyczek i dotacji. W 2025 r. prowadzono budowę sieci wodociągowej w ul. Kaczeńcowej w Tuszynie (299,7 tys. zł), budowę kanalizacji na ul. Dębowej w Tuszynie (15,2 tys. zł), budowę sieci

¹⁰ Na dzień 15 grudnia 2025 r. Plan Zarządzania Kryzysowego nie był jeszcze podpisany przez Burmistrza Tuszyna i zatwierdzony przez starostę.

¹¹ Dz. U. z 2024 r., poz. 757.

¹² Uchwała nr LXIII/467/18 Rady Miejskiej w Tuszynie z dnia 26 lipca 2018 r.

¹³ <https://tuszyn.org.pl> Archiwum BIP.

¹⁴ Wg informacji zamieszczonej na stronie internetowej UM w Tuszynie.

kanalizacji sanitarnej w Tuszynie – Etap II (2 040,3 tys. zł z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych), wykonano dokumentację projektowo-kosztorysową ujęcia wody w miejscowości Głuchów (5,5 tys. zł).

W latach 2022 - 2024 wykonano m.in.: dokumentację projektową ujęcia wody w Głuchowie (15 tys. zł), odcinek wodociągu w Tuszynie (146,9 tys. zł), renowację zbiornika wodnego w Tuszyńku Majorackim (48,1 tys. zł), zbudowano sieć kanalizacji sanitarnej do Żeromina (5 805,4 tys. zł z dofinansowaniem z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych) i sieć kanalizacji sanitarnej w Tuszynie (7 108,5 tys. zł - dofinansowanie ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych), zmodernizowano oczyszczalnię ścieków w Tuszynie (9 882,8 tys. zł i 17 343,3 tys. zł), zbudowano wodociągi w Bądzyniu (168 tys. zł), Tuszynie ul. Wąska (245,2 tys. zł), wyremontowano zbiornik wodny w Tuszynie (176,4 tys. zł), zbudowano fragment sieci kanalizacji sanitarnej w Tuszynie (5 953,6 tys. zł i 7 391,7 tys. zł, dof. z RF Polski Ład), budowano kanalizację sanitarną w Tuszyńku Majorackim oraz stację uzdatniania wody w Modlicy (30,9 tys. zł).

(akta kontroli str. 62-68)

3b. Zadania inwestycyjne w zakresie budowy i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych były realizowane przez Gminę Tuszyn i finansowane w ramach budżetów rocznych organu samorządowego.

Ze środków uzyskanych z przychodów taryfowych Zakład finansował niezbędne naprawy i konserwacje urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, umożliwiające ich sprawne działanie. Wykaz zrealizowanych przedsięwzięć modernizacyjnych i remontowych zamieszczono w pkt. 2b wystąpienia.

(akta kontroli str. 58-59)

4. W badanym okresie ZWiK wydał łącznie 545 warunków przyłączenia, w tym 296 do sieci wodociągowej, 170 do sieci kanalizacji sanitarnej, 36 do obu sieci i 43 dotyczących rozbudowy sieci.

Ponadto w 2023 r. wydano warunek dotyczący kolizji sieci wodociągowej z projektowanym światłowodem, a w 2025 r. warunek w zakresie zabezpieczenia istniejącej infrastruktury wodociągowej w związku z planowaną budową zjazdów z drogi publicznej.

(akta kontroli str. 314)

Analiza 12 losowo wybranych wniosków, w tym:

- sześciu wniosków o przyłączenie do sieci budynków mieszkalnych/ jednorodzinnych, budynku handlowo - usługowego, kompleksu przemysłowo - magazynowo - usługowego oraz zaplecza sportowo - widowiskowego,
- pięciu wniosków o rozbudowę sieci wodociągowej lub sieci kanalizacji sanitarnej polegającej na wybudowaniu na koszt wnioskodawcy przyłączy i ich włączeniu do istniejącej sieci wodociągowej lub sieci kanalizacji sanitarnej,
- wniosku dotyczącego modernizacji istniejącego przyłącza wodociągowego i jego przyłączenia do istniejącej sieci wodociągowej,

wykazała, że:

- trzy wnioski nie zawierały niektórych elementów wymaganych zgodnie z art. 19a ust. 4 ustawy o ZZW,

- siedem wniosków nie zawierało części elementów wymienionych w obowiązującym w badanym okresie Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Tuszyn,
- trzy wnioski zostały rozpatrzone po upływie terminów określonych w art. 19a ust. 1 ustawy o zzw, przy czym nie zawiadomiono podmiotów ubiegających się o rozbudowę lub przyłączenie sieci przyczynach przedłużonego rozpatrywania wniosków,

o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 315-514, 590 - 596)

a) W przypadku trzech z 12 objętych analizą postępowań zakończonych wydaniem warunków technicznych przyłączenia do sieci lub jej rozbudowy ZWiK dokonał odbioru końcowego rozbudowy przyłącza kanalizacji sanitarnej¹⁵, przyłącza do sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej¹⁶, a także przyłącza do sieci kanalizacyjnej¹⁷. W jednym przypadku dokonano odbioru przyłącza do sieci wodociągowej na otwartym wykopie oraz oględzin pasa drogowego, zajętego pod wykonywane prace przyłączeniowe¹⁸. Odbiory końcowe poprzedziło zgodnie z wewnętrznymi regulacjami¹⁹, dokonanie uzgodnień dokumentacji projektowej oraz odbiór częściowy dokonany w stanie odkrytym po zakończeniu robót montażowych przed zasypaniem przyłącza.

b) W trzech postępowaniach w ramach których dokonano uzgodnień dokumentacji projektowej, do dnia zakończenia kontroli nie wpłynęły zgłoszenia rozpoczęcia prac związanych z rozbudową sieci wodociągowej²⁰, sieci kanalizacyjnej²¹ oraz prac związanych z wykonaniem przyłączenia do obu tych sieci²².

c) W pięciu kolejnych przypadkach nie wpłynęły do ZWiK wnioski o uzgodnienie dokumentacji projektowej wykonania przyłączy²³.

(akta kontroli str. 515-589)

5. ZWiK w kontrolowanym okresie prowadził regularną wewnętrzną kontrolę jakości wody zdatnej do spożycia przez ludzi i podejmował prawidłowe działania w przypadku jej nienależytej jakości. Badanie próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi było wykonywane przez laboratoria zewnętrzne należące do trzech spółek. Laboratoria te dysponowały udokumentowanym systemem jakości prowadzonych badań, tj. certyfikatami akredytacji potwierdzającymi, że spełniają wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02, zatwierdzonymi corocznie przez PPIS.

Coroczny monitoring jakości wody na każdym z pięciu ujęć oraz pięciu punktów referencyjnych (punktów czerpalnych wody podawanej do sieci wodociągowej) obejmował badanie parametrów A

¹⁵ Na podstawie warunku nr 68/2023 z dnia 7 czerwca 2023 r., odbioru dokonano w dniu 12 lutego 2025 r..

¹⁶ Na podstawie warunków nr 25/2024 z dnia 29 lutego 2024 r., odbioru dokonano w dniu 1 września 2025 r.

¹⁷ Na podstawie warunków nr 32/2025 z dnia 13 marca 2025 r., odbioru dokonano w dniu 12 czerwca 2025 r.

¹⁸ Na podstawie warunków nr 35/2025 z dnia 18 marca 2025 r., odbioru przewodu wodociągowego na otwartym wykopie dokonano w dniu 18 września 2025 r.

¹⁹ Zgodnie z § 12 pkt 3 Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Tuszyn stanowiącego załącznik do uchwały nr LVII/419/2022 Rady Miejskiej w Tuszynie z dnia 6 lipca 2022 r. w sprawie przyjęcia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Tuszyn.

²⁰ W przypadku warunków nr 75/2024 z dnia 14 czerwca 2024 r.

²¹ W odniesieniu do warunków nr 94/2022 z dnia 21 września 2022 r.

²² W przypadku warunków nr 128/2024 z dnia 14 października 2024 r.

²³ Dotyczy warunków nr 32/2022 z dnia 14 kwietnia 2022 r., nr 67/2023 z dnia 5 czerwca 2023 r., nr 173/2023 z dnia 29 grudnia 2023 r., nr 18/2025 z dnia 21 lutego 2025 r. oraz nr 105/2025 z dnia 10 lipca 2025 r.

i B i był realizowany z częstotliwością²⁴ nie mniejszą niż określona w załączniku Nr 3 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi²⁵.

Ponadto, zgodnie z § 8 rozporządzenia w sprawie jakości wody, PPIS zalecił ZWiK jako podmiotowi dostarczającemu lub wykorzystującemu wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia w ramach działalności gospodarczej przeprowadzanie dwa razy w roku badania wody z ujęcia wody na terenie ZWiK w Tuszynie przy ul. Brzezińskiej 86a przeznaczonej do spożycia dla pracowników ZWiK. Badanie to obejmowało monitoring parametrów grupy A poszerzony co dwa lata o badanie następujących parametrów: enterokoków, żelaza, manganu, jonu amonowego, azotynów i azotanów.

W 2022 r. i 2023 r. ZWiK wykonał badania promieniotwórczości wody przeznaczonej do spożycia ze wszystkich pięciu ujęć. Wykonanie tego badania rok po roku było spowodowane tym, że w 2022 r. badanie zrealizowano dla wody surowej (przed uzdatnieniem), a ponowny monitoring substancji promieniotwórczych, zgodnie z interpretacją przepisu § 15 pkt 2 rozporządzenia w sprawie jakości wody dokonana przez Wojewódzką Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Łodzi, obejmował wodę uzdatnioną, i był wykonany na najbliższym stacji uzdatniania punkcie na sieci. Wyniki badań stężenia trytu oraz izotopów radu nie przekraczały granic wykrywalności określonych w załączniku nr 6, pkt C rozporządzenia w sprawie jakości wody.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono w 2024 r. trzy przypadki pogorszenia jakości wody w związku z przekroczeniem wartości dopuszczalnych parametrów mikrobiologicznych. W związku z powyższym ZWiK niezwłocznie²⁶ informował o tym fakcie PPIS oraz Burmistrza Miasta Tuszyn, a także podejmował w porozumieniu z PPIS działania naprawcze skutkujące przywróceniem jakości wody zgodnej z warunkami rozporządzenia w sprawie jakości wody polegające m.in. na dezynfekcji ujęć podchlorynem sodu, intensywnym płukaniu sieci wodociągowej.

(akta kontroli str. 597-874, 1115-1172)

6. Zgodnie z art. 9 ust. 3 u.z.z.w. przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne były zobowiązane do prowadzenia regularnej kontroli ilości i jakości odprowadzanych ścieków bytowych i ścieków przemysłowych oraz kontroli przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.

W ZWiK w Tuszynie jakość odprowadzanych ścieków oraz przestrzeganie warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych była regularnie badana na wejściu do ciągu technologicznego oczyszczalni ścieków. Badania fizykochemiczne ścieków i obserwacje mikroskopowe osadu były wykonywane w laboratorium zakładowym, które prowadziło także stałą kontrolę parametrów procesu technologicznego oczyszczania ścieków. Kontroli w laboratorium akredytowanym

²⁴ W latach 2021 – 2024 objętość produkowanej wody na każdym ujęciu mieściła się w zakresie $>100 \leq 1000 \text{ m}^3/24\text{h}$, stąd częstotliwość badań wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ciągu roku w zakresie monitoringu parametrów grupy A wynosiła cztery próbki na rok, natomiast częstotliwość badań w ramach monitoringu parametrów grupy B wynosiła jedną próbkę rocznie.

²⁵ Dz. U. z 2017 r., poz. 2294, dalej „rozporządzenie w sprawie jakości wody”.

²⁶ We wszystkich trzech przypadkach przekroczenia parametrów mikrobiologicznych stwierdzonych w związku z kontrolami wewnętrznymi ZWiK o przekroczeniu informowano PPIS oraz Burmistrza Miasta Tuszyn w dniu powzięcia informacji o tym fakcie.

podlegały natomiast parametry ścieków surowych w zakresie BZT5, ChZT oraz zawiesiny ogólne, wykonywane w okresach kwartalnych.

Zakład nie posiadał umów z dostawcami ścieków przemysłowych, charakteryzujących się wytwarzaniem ścieków, powstających w wyniku procesów technologicznych, produkcyjnych lub usługowych w zakładach i innych obiektach gospodarczych mogących zawierać substancje chemiczne, metale ciężkie, oleje, tłuszcze, a także inne zanieczyszczenia specyficzne dla danej działalności. W latach 2022-2025 nie zidentyfikowano podmiotów, w stosunku do których istniałoby uzasadnione podejrzenie wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych substancji i ścieków, o których mowa w art. 9 ust 2 ustawy z dnia 07 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

ZWiK zapewnił sobie możliwość przeprowadzania kontroli u dostawców ścieków poprzez zamieszczenie odpowiednich zapisów w treści umów. W okresie objętym kontrolą Zakład stosował wzór umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzania ścieków, dostosowany do Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, wprowadzony uchwałą nr VII/52/03 Rady Miejskiej w Tuszynie z dnia 26 czerwca 2003 r. oraz uchwałą nr LVII/419/2022 z dnia 6 lipca 2022 r. W treści umów zawarto postanowienia, zabezpieczające ZWiK przed przekroczeniem dopuszczalnych parametrów zanieczyszczeń ścieków, wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej, m.in. w § 6 ust. 7 zobowiązano dostawcę ścieków do niewprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych wód opadowych i drenażowych oraz odpadów, substancji i ścieków, o których mowa w art. 9 ust. 2 u.z.z.w., w § 6 ust. 7 zobowiązano dostawców ścieków do pokrycia kosztów kontroli i analiz ścieków oraz usunięcia szkód powstałych w wyniku nieprzestrzegania obowiązków określonych w umowie, w § 9 ust. 1 lit. b poinformowano, że ZWiK jest uprawniony do odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego, jeżeli jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa, a w § 10 zagwarantowano przedstawicielom ZWiK prawo wstępu na teren nieruchomości lub pomieszczeń w celu m.in. sprawdzenia ilości i jakości ścieków, wprowadzanych do sieci. W umowach poinformowano także o uprawnieniu dostawcy do wystąpienia na drogę sądową przeciwko odbiorcy, który zrywa lub uszkadza plomby umieszczone na urządzeniach pomiarowych lub zaworze przy wodomierzu głównym lub nie dopuszcza przedstawiciela dostawcy do wykonania czynności służbowych.

Zakład nie prowadził indywidualnych kontroli ścieków bytowych wprowadzanych do urządzeń kanalizacyjnych, co nie odpowiada postanowieniom art.9 ust. 3 u.z.z.w. Uznawano za wystarczającą kontrolę jakości ścieków komunalnych na wejściu do ciągu technologicznego oczyszczalni ścieków. Szerzej zostało to przedstawione w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W umowach Zakładu z odbiorcami przewidziano trzy alternatywne możliwości pomiaru ilości odprowadzanych ścieków, tj. na podstawie wskazań urządzenia pomiarowego na przyłączy kanalizacyjnym, a w przypadku jego braku, jako równą ilości wody pobranej z sieci wodociągowej lub ilości wody pobranej, pomniejszonej o ilość wody bezpowrotnie zużytej. Ilość wody bezpowrotnie zużytej miała być ustalana za pomocą dodatkowego wodomierza, zainstalowanego i utrzymywanego na koszt odbiorcy w miejscu uzgodnionym z dostawcą. W praktyce ilość odprowadzanych ścieków była ustalana jako ilość pobranej wody wg wskazań wodomierzy odczytywanych przez inkasentów. Żaden odbiorca usług Zakładu nie skorzystał z możliwości zainstalowania urządzeń pomiarowych w postaci przepływomierzy na przyłączy kanalizacyjnym.

Odcięcie przyłącza wodociągowego z demontażem wodomierza głównego i zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego oraz wznowienie dostarczania wody i odprowadzania ścieków odbywało się na koszt odbiorcy. Wznowienie dostarczania wody lub odprowadzania ścieków następowało w ciągu 48 godzin od ustania przyczyn odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego i po uregulowaniu należności z tytułu kosztów uruchomienia.

(akta kontroli str. 272-274, 282-290, 300-308)

7. Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie korzystał z uprawnień wskazanych w art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o zzw w zakresie odcinania dostaw wody ze względu na zaległości płatnicze odbiorców.

W 2022 r. procedura odcięcia wody została uruchomiona wobec 31 odbiorców i doprowadziła do faktycznego odcięcia możliwości poboru wody u jednego odbiorcy w Tuszynie. Pozostałe osoby podjęły spłatę zobowiązań. W 2023 r. poinformowano 54 odbiorców o planowanym odcięciu wody z powodu zaległości, co doprowadziło do 10 odcięć. W 2024 r. w 19 sprawach doszło do jednego odcięcia dostaw wody, a w I połowie 2025 r. podjęto 15 postępowań, w wyniku których trzem odbiorcom odcięto wodę. O planowanych odcięciach informowano odbiorców oraz Burmistrza Miasta Tuszyn i Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łodzi, co najmniej na 20 dni przed planowanym terminem odcięcia dostaw wody. Informacja o miejscach i sposobie udostępniania zastępczych punktów poboru wody (dwie lokalizacje w Tuszynie dla odbiorów z terenu działania ZWiK) była zawierana w zawiadomieniach do odbiorców, natomiast w zbiorczych zawiadomieniach kierowanych do Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej oraz do Burmistrza Miasta Tuszyna informację taką zaczęto umieszczać w 2025 roku.

W latach 2022-2025 nie odnotowano przypadków wprowadzania do kanalizacji ścieków niespełniających wymogów, określonych w przepisach prawa oraz nie stwierdzono celowego uszkodzenia albo pominięcia wodomierza, przypadków nielegalnego poboru wody lub odprowadzania ścieków bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych. Występował problem wprowadzania do systemu kanalizacyjnego odpadów stałych, w szczególności chusteczek nawilżanych czy pampersów, powodujących duże problemy eksploatacyjne, polegające na unieruchamianiu pomp wirnikowych w pompowniach ścieków oraz tworzących zatory w rurociągach. Przyczyną zatorów były również zbrylone tłuszcze.

W wyniku wykrycia przypadków wskazanych w art. 9 ust. 1 ustawy o zzw, które dotyczyły wprowadzania wód opadowych i roztopowych do kanalizacji sanitarnej, odbiorca usług został upomniany i zaprzestał dalszych naruszeń.

(akta kontroli str. 228-238)

8. W badanym okresie Zakład skierował do miejscowej jednostki Policji jedno zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia wykroczenia, o którym mowa w art. 28 ust. 2 pkt 1 ustawy o zzw. Dotyczyło to niedopuszczenia przedstawicieli przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego do wykonania czynności określonych w art. 7 ustawy o zzw. Ostatecznie odbiorca dopuścił przedstawicieli ZWiK do wykonania służbowych.

(akta kontroli str. 238)

9. W latach 2022-2025 ZWiK był trzykrotnie kontrolowany przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi: w dniu 18 maja 2023 r., 17 września 2024 r. i 17 czerwca 2025 r. Każdorazowo sporządzano protokoły kontroli pięciu stacji wodociągowych i indywidualnego ujęcia w siedzibie ZWiK. Zakres tych kontroli obejmował stan sanitarno-porządkowy i techniczny pomieszczeń, urządzeń oraz terenu wokół ujęcia, a także badanie wody w ramach kontroli wewnętrznej ZWiK. Wyniki kontroli potwierdziły prawidłowe funkcjonowanie ujęć, za wyjątkiem protokołu kontroli w stacji wodociągowej w Tuszynie. W protokole kontroli odnotowano potrzebę odświeżenia powłoki malarskiej w pomieszczenia filtrów oraz dokończenia budowy chodnika i uprzątnięcia terenu po pracach izolacyjnych. W protokole kontroli Nr HK/97/29/25 z dnia 17 czerwca 2025 r. kontrolerzy PSSE potwierdzili realizację zaleconych prac porządkowych i malarskich. Kontrole wykazały, że badania jakości wody w ujęciach ZWiK w Tuszynie w latach 2023-2025 były prowadzone zgodnie z rocznymi harmonogramami poboru próbek wody, zatwierdzonymi przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łodzi, a sprawozdania z tych badań były przekazywane do PSSE w Łodzi.

(akta kontroli str. 136-217)

W badanym okresie ZWiK był również kontrolowany corocznie przez PPIS w Łodzi w ramach sprawowania nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W wyniku tych kontroli stwierdzono obecność bakterii coli:

- w 2022 r. w wodociągu Górki Duże na stacji uzdatniania wody oraz w punkcie referencyjnym,
- w 2023 r. w wodociągu Szczukwin w punkcie kontrolnym sieci oraz w wodociągu Tuszyn w próbce wody pobranej w stacji wodociągowej w Tuszynie, ul. 3 Maja 46,
- w 2024 r. w wodociągu Tuszyn w stacji wodociągowej oraz w punkcie kontrolnym na sieci wodociągowej.

W związku z ww. wynikami badań, PPIS w Łodzi wydawał decyzje stwierdzające warunkową przydatność lub brak przydatności wody do spożycia i nakazywał podjęcie działań naprawczych zapewniających właściwą jakość wody. Podjęte niezwłocznie przez ZWiK działania naprawcze polegające m.in. na dezynfekcji chlorem zbiornika wody, płukania stacji uzdatniania wody oraz sieci, którym towarzyszyło przełączanie wodociągu na zasilanie z innych ujęć, skutkowały poprawą jakości wody i wydaniem przez PPIS w Łodzi decyzji stwierdzającej przydatność wody do spożycia przez ludzi.

(akta kontroli str. 875-1114, 1173-1253)

10. W opinii Dyrektora ZWiK rządowy projekt zmian w ustawie o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków rozszerzał zadania pracowników oraz zwiększał koszty działalności Zakładu. Zadanie oceny ryzyka zabezpieczenia zasilania ujęć wody oraz funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę angażowało pracowników ZWiK oraz jednocześnie wymagało zlecenia prac specjalistycznych podmiotowi zewnętrznemu spełniającemu ustawowe wymagania. Oceny ryzyka miały być wykonywane oddzielnie dla każdego z posiadanych ujęć wody, co stanowiło koszt w kwocie do kilkunastu tysięcy złotych. Podobnie wzrost kosztów generowało rozszerzenie zakresu badań parametrów fizykochemicznych, jak np. trwałe związki organiczne (PFAS). Natomiast obowiązek zapewnienia odbiorcom online dostępu do informacji: na temat jakości wody, przekroczeń wartości parametrycznych, twardości, stopnia mineralizacji, a także aktualnych taryf i poziomu zużycia, był już w znacznej mierze realizowany poprzez publikowanie

większości wskazanych informacji na stronie internetowej ZWiK. Jednak informowanie odbiorców o poziomie zużycia będzie się wiązać z dodatkowymi zadaniami pracowników oraz wymagać będzie rozszerzenia funkcjonalności programu bilingowego, co może powodować dodatkowe opłaty na rzecz dostawcy oprogramowania, a także wzrost kosztów usług pocztowych związanych z dostarczaniem informacji do odbiorców.

Ustawa z dnia 26 września 2025 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw została zawetowana przez Prezydenta w dniu 7 listopada 2025 r. Według uzasadnienia zamieszczonego na stronie internetowej Kancelarii Prezydenta RP, ustawa stanowiła nadregulację, nakładając na wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie i samorządy obowiązki, których nie przewiduje unijna dyrektywa, czego efektem byłby wzrost obciążeń finansowych wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych oraz samorządów. Autor ustawy, zamiast zapewnić samorządom pomoc w modernizacji sieci wodociągowych i oczyszczalni, narzuca kolejne obowiązki, grożąc karami i odpowiedzialnością administracyjną.

(akta kontroli str. 138-140)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W związku z awarią wodociągu w Tuszynie (pęknięcie rury z PCV) w dniach od 11 sierpnia godz. 22.00 do 12 sierpnia 2022 r. godz. 13.30 Zakład nie zapewnił 27 nieruchomościom zastępczego punktu poboru, pomimo przerwy 15,5 godzinnej, tj. przekraczającej 12 godzin, przez co nie wypełnił obowiązku określonego w §14 ust. 4 Regulaminu tj. „W razie planowanej lub zaistniałej przerwy w dostawie wody przekraczającej 12 godzin, przedsiębiorstwo ma obowiązek zapewnić zastępczy punkt poboru wody i poinformować o tym fakcie odbiorców, wskazując lokalizację zastępczego punktu poboru wody”.

(akta kontroli str.47)

Dyrektor ZWiK wyjaśnił, że w dniu 11 sierpnia 2022 r. w godzinach wieczornych Zakład został poinformowany o wycieku wody na ul. Tylnej w Tuszynie. Po oględzinach miejsca zdarzenia, pracownicy poinformowali mieszkańców o awarii oraz o konieczności zgromadzenia zapasu wody przed odcięciem jej dopływu. Prace ziemno - montażowe przy usuwaniu awarii były prowadzone następnego dnia od wczesnych godzin porannych. Z uwagi na skomplikowany charakter uszkodzeń, wymagający przebudowy armatury wodociągowej oraz wymiany nawiertki przyłączeniowej, czas usunięcia awarii przekroczył zakładane dwanaście godzin. Tego dnia Zakład dysponował tylko trzema, z pięciu zatrudnionych, monterów-konserwatorów sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Zrezygnowano z utworzenia zastępczego punktu poboru wody, ponieważ pozwoliło to na szybsze przywrócenie działania wodociągu. Udostępnienie zastępczego punktu poboru wody wymagałoby zaangażowania pracowników, zajmujących się usuwaniem awarii i wydłużyłoby czas przerwy w dostawie wody o co najmniej dwie, a nawet trzy godziny.

(akta kontroli str. 280-281)

2. W ZWiK wydano warunki techniczne przyłączenia do sieci, pomimo tego, że trzy wnioski o ich wydanie nie zawierały niektórych elementów wymienionych w art. 19a ust. 4 i 5 ustawy o zzw, co NIK ocenia jako nierzetelne, tak:

- we wniosku o przyłączenie do gminnej sieci wodociągowej²⁷, a także we wniosku o wybudowanie na koszt wnioskodawcy odcinka sieci wodociągowej i jego włączenie do istniejącej sieci wodociągowej²⁸ nie określono dobowego zapotrzebowania na wodę z uwzględnieniem przepływów średniodobowych i maksymalnych godzinowych oraz wielkości ładunku zanieczyszczeń, tj. parametru wymienionego w art. 19a ust. 4 pkt 4 ustawy o zzw,
- we wniosku o wybudowanie na koszt wnioskodawcy odcinka sieci kanalizacyjnej i jego włączenie do istniejącej gminnej sieci kanalizacji sanitarnej²⁹ nie określono ilości i jakości odprowadzanych ścieków, tj. parametru wskazanego w art. 19a ust. 4 pkt 5 ustawy o zzw.

(akta kontroli str. 352-356, 378-385, 444-459)

Dyrektor ZWiK brak ww. parametrów we wniosku o przyłączenie do gminnej sieci wodociągowej wyjaśnił tym, że wynika to z *niezrozumiałości wskazanych zagadnień technicznych, mechanizmów ich określania oraz realnych wielkości wskazanych przepływów. Podanie we wnioskach o wydanie warunków przyłączenia informacji technicznych wymaganych na podstawie przepisów ustawy przez przyszłych odbiorców usług bez wsparcia merytorycznego udzielonego przez pracownika zakładu wodociągów jest trudne, a część wpisywanych przez wnioskodawców danych liczbowych dotyczących wartości planowanych przepływów są wartościami nierealnymi wpisywanymi z przyjęciem błędnych założeń jednostek objętości oraz błędnych założeń projektowych współczynników nierównomierności rozbioru oraz realnych przepływów hydraulicznych. Informacje dotyczące przepływów średniodobowych i maksymalnych godzinowych oraz wielkości ładunku zanieczyszczeń są określane w projektach technicznych opracowywanych na podstawie wydanych warunków przyłączenia przez projektantów z uprawnieniami projektowymi w branży instalacji sanitarnych posiadających wiedzę techniczną.*

Brak parametrów w przypadku pozostałych wniosków Dyrektor ZWiK wyjaśnił tym, że w sprawach tych *nie były wydawane warunki przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej na podstawie art. 19a ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. (..)* Ponadto Dyrektor ZWiK wskazał, że *do wszczęcia sprawy wydania warunków technicznych rozbudowy sieci wodociągowej³⁰ (rozbudowy kanalizacji sanitarnej czy też modernizacji istniejącego przyłącza) stosuje formularz wniosku o wydanie warunków przyłączenia w celu ułatwienia uzyskania od odbiorcy podstawowych danych osobowych oraz danych dotyczących lokalizacji inwestycji. Dodatkowo wszelkie kwestie dotyczące ilości i jakości ścieków zostały zawarte w opracowanej dokumentacji projektowej.*

(akta kontroli str. 1254-1268)

Zdaniem NIK, w świetle obowiązujących przepisów nie znajduje uzasadnienia stanowisko Dyrektora ZWiK, według którego w sprawach dotyczących rozbudowy czy modernizacji sieci

²⁷ Wniosek na podstawie którego wydano warunki nr 62/2022 z dnia 12 lipca 2022 r.

²⁸ Wniosek na podstawie którego wydano warunki nr 75/2024 z dnia 14 czerwca 2024 r.

²⁹ Wniosek na podstawie którego wydano warunki nr 68/2023 z dnia 7 czerwca 2023 r.

³⁰ Czy też warunków technicznych rozbudowy kanalizacji sanitarnej.

wodociągowej lub kanalizacyjnej nie będą miały zastosowania przepisy art. 19a ustawy o zzw. Zgodnie bowiem z zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy o zzw definicją przyłącza kanalizacyjnego, jest to odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku do granicy nieruchomości gruntowej. Sąd Najwyższy precyzując pojęcie przyłącza kanalizacyjnego w uchwale siedmiu sędziów³¹ określił, że przyłączem tym w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy o zzw jest przewód łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną zakończoną studzienką w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, na odcinku od studzienki do sieci kanalizacyjnej. W świetle powyższego orzeczenia za przyłącze kanalizacyjne należy uznać odcinek instalacji sanitarnej, z uwzględnieniem wskazanego w uchwale ograniczenia, wybudowany na własny koszt przez odbiorcę usług i włączony do miejskiej sieci kanalizacyjnej na podstawie warunków technicznych nr 68/2023 dotyczących rozbudowy tej sieci.

Dokonując wykładni przepisu art. 2 pkt 6 ustawy o zzw zawierającego definicję przyłącza wodociągowego, Sąd Najwyższy w cytowanej wyżej uchwale stwierdził, że jest to przewód łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług na całej swojej długości. Nie budzi zatem wątpliwości, że za przyłącze należy uznać cały odcinek sieci wybudowany przez odbiorcę usług w celu przyłączenia do sieci wodociągowej.

Uwzględniając treść powyższej uchwały należy zdaniem NIK uznać, że w przypadku rozbudowy sieci wodociągowej lub kanalizacji sanitarnej wnioskujący ubiega się przede wszystkim o przyłączenie nowopowstałych odcinków do istniejącej już sieci. Dlatego też wnioski o wydanie warunków w opisanych wyżej przypadkach powinny zawierać elementy wymienione w art. 19a ust. 4 ustawy o zzw.

3. W siedmiu z objętych badaniem 12 postępowań o wydanie warunków przyłączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej, ZWiK wydawał warunki techniczne przyłączenia do tych sieci, w sytuacji gdy we wnioskach o ich wydanie nie określono charakterystyki zużycia wody pomimo takiego wymogu wynikającego z § 28 pkt 3 lit. b) Regulaminu z dnia 26 czerwca 2003 r.³² oraz terminu rozpoczęcia pobierania wody lub terminu rozpoczęcia odprowadzania ścieków wbrew wymogom § 9 ust. 2 pkt 11 Regulaminu z dnia 6 lipca 2022 r.³³. Dodatkowo w jednym z wniosków nie określono zapotrzebowania ilościowego odprowadzanych ścieków, ich jakości i rodzaju, a także nie złożono oświadczenia, w jaki sposób nieruchomość odprowadza ścieki³⁴.

(akta kontroli str. 352-356, 362-372, 378-385, 405-434, 444-459, 485-490, 496-500)

Dyrektor ZWiK wyjaśnił, że brak wskazania w nich terminu rozpoczęcia dostarczania wody i odprowadzania ścieków *uznano jako brak nieistotny z punktu widzenia możliwości pozytywnego rozpatrzenia wniosku. Określenie przez wnioskodawcę planowanego terminu rozpoczęcia poboru wody oraz odprowadzania ścieków często obarczone jest dużym błędem ze względu na skomplikowany charakter działań koniecznych do podjęcia w celu wybudowania przyłączy i rozpoczęcia poboru wody i odprowadzania ścieków.*

³¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2017 r. (sygn. akt III SZP 2/16).

³² Dotyczy wniosku na podstawie którego wydano warunki nr 62/2022 z dnia 12 lipca 2022 r.

³³ Dotyczy wniosków na podstawie których wydano warunki nr 67/2023 z dnia 5 czerwca 2023 r. nr 68/2023 z dnia 7 czerwca 2023 r., nr 25/2024 z dnia 29 lutego 2024 r., nr 75/2024 z dnia 14 czerwca 2024 r. nr 18/2025 z dnia 21 lutego 2025 r. oraz nr 32/2025 z dnia 13 marca 2025 r.

³⁴ Dotyczy wniosku na podstawie którego wydano warunki nr 68/2023 z dnia 7 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str. 1254-1268)

W ocenie NIK, przyjęte regulacje wewnętrzne są aktami normatywnymi obowiązującymi jednostkę i powinny być przez nią respektowane. W sytuacji gdy jednostka uznaje ten element wniosku za nieistotny, a nie jest to sprzeczne z wymogami ustawy o zzw, można rozważyć wystąpienie do Rady Miasta Tuszyn z projektem zmian w obowiązującym Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

Dyrektor ZWiK w odniesieniu do trzech³⁵ z ww. siedmiu wniosków wyjaśnił dodatkowo, że *w przedmiotowych sprawach (...) procedowana była kwestia rozbudowy sieci wodociągowej (lub sieci kanalizacji sanitarnej), która nie podlega pod przepisy art. 19a ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. (...). Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie do wszczęcia sprawy wydania warunków technicznych rozbudowy sieci (...) stosuje formularz wniosku o wydanie warunków przyłączenia w celu ułatwienia uzyskania od odbiorcy podstawowych danych osobowych oraz danych dotyczących lokalizacji inwestycji. Dodatkowo wszelkie kwestie dotyczące ilości i jakości ścieków zostały zawarte w opracowanej dokumentacji projektowej.*

(akta kontroli str. 1254-1268)

W ocenie NIK, stanowisko Dyrektora ZWiK nie znajduje uzasadnienia w świetle przedstawionej w pkt 2 stwierdzonych nieprawidłowości wykładni przepisów definiujących przyłącze kanalizacyjne i sanitarne. Dlatego też, zdaniem NIK, wnioski w przedmiotowych sprawach powinny zawierać elementy wymienione w Regulaminie.

4. W trzech postępowaniach³⁶ ZWiK wydał warunki techniczne przyłączenia do sieci wodociągowej lub sieci kanalizacji sanitarnej budynków mieszkalnych jednorodzinnych z przekroczeniem 21 dniowego terminu wynikającego z art. 19a ust. 1 pkt 1 ustawy o zzw, nie powiadamiając wnioskodawców o przyczynach niedotrzymania powyższego terminu, pomimo takiego wymogu wynikającego z art. 19a ust. 1 pkt 2 ustawy o zzw. Przekroczenie to dotyczyło warunków o numerach:

- nr 62/2022 wydany po upływie 28 dni od daty złożenia wniosku ,
- nr 67/2023 wydany po upływie 52 dni od daty złożenia wniosku ,
- nr 32/2025 wydano po upływie 37 dni od daty złożenia wniosku .

(akta kontroli str. 352-377, 496-502)

Dyrektor ZWiK brak powiadomienia jednego z wnioskodawców wyjaśnił spiętrzeniem obowiązków, skomplikowanym charakterem sprawy oraz trwającym okresem urlopowym, natomiast w kolejnych dwóch sprawach procedowane były kwestie rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej, które zdaniem Dyrektora ZWiK, nie podlegały przepisom art. 19a ustawy o zzw.

(akta kontroli str. 1254-1268)

³⁵ Dotyczy wniosków na podstawie których wydano warunki techniczne nr 67/2023 z dnia 5 czerwca 2023 r., nr 68/2023 z dnia 7 czerwca 2023 r. i nr 75/2024 z dnia 14 czerwca 2024 r.

³⁶ Dotyczy wydania warunków nr 62/2022 z dnia 12 lipca 2022 r., nr 67/2023 z dnia 5 czerwca 2023 r. oraz nr 32/2025 z dnia 13 marca 2025 r.

5. W okresie objętym kontrolą ZWiK nie prowadził regularnej kontroli warunków wprowadzania ścieków bytowych do urządzeń kanalizacyjnych, do czego zobowiązywał art. 9 ust. 3 ustawy o zzw. W tym zakresie ograniczono działania do regularnych kontroli jakości ścieków dostarczonych do zakładowej oczyszczalni ścieków.

Dyrektor ZWiK wyjaśnił, że Zakład nie posiadał umów zawartych z dostawcami ścieków przemysłowych, powstających w wyniku procesów technologicznych, produkcyjnych lub usługowych w zakładach i innych obiektach gospodarczych mogących zawierać substancje chemiczne, metale ciężkie, oleje, tłuszcze, a także inne zanieczyszczenia specyficzne dla danej działalności. W latach 2022-2025 nie zidentyfikowano obiorców, w stosunku do których istniałoby uzasadnione podejrzenie wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych substancji i ścieków, o których mowa w art. 9 ust 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Jakość odprowadzanych ścieków oraz przestrzeganie warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych była regularnie badana na wejściu do ciągu technologicznego oczyszczalni ścieków. Badania fizykochemiczne ścieków i obserwacje mikroskopowe osadu były wykonywane w laboratorium zakładowym, które prowadziło także stałą kontrolę parametrów procesu technologicznego oczyszczania ścieków. Kontroli w laboratorium akredytowanym podlegały natomiast parametry ścieków surowych w zakresie BZT5, ChZT oraz zawiesiny ogólne, wykonywane w okresach kwartalnych. Wyniki wykonywanych badań jakościowych ścieków surowych oraz obserwacje i kontrola przebiegu procesu technologicznego nie wskazywały na potrzebę indywidualnych kontroli w zakresie odprowadzanych ścieków bytowych. Ilość odprowadzanych ścieków była ustalana na podstawie pomiaru zużytej wody, ustalonej za pomocą wodomierzy zainstalowanych na przyłączach wodociągowych oraz na indywidualnych ujęciach wody. Odczytów wodomierzy dokonywali inkasenci zakładu.

(akta kontroli str. 272-274, 282-290, 300-308)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień, NIK wskazuje, że nieprawidłowość powyższa miała charakter formalny. Jednocześnie Izba podkreśla, że obecne brzmienie przepisu art. 9 ust. 3 nie przewiduje możliwości odstępstw od prowadzenia regularnych kontroli jakości ścieków bytowych. Ścieki dopływające do oczyszczalni są bowiem ściekami komunalnymi, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt. 10 ustawy o zzw, a konieczność ich badania wynika z obowiązków wynikających z ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne³⁷.

Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, a także działaniami podjętymi w trakcie kontroli przez ZUK Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę:

Uwaga

NIK zwraca uwagę na konieczność:

³⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 960, ze zm.

- procedowania wniosków o wydanie warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej z uwzględnieniem regulacji wynikających z ustawy o zzw i z Regulaminu z dnia 6 lipca 2022 r.,
- zawiadamiania wnioskujących o wydanie warunków przyłączenia do sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej o przyczynach przedłużenia terminu na wydanie tych warunków,
- prowadzenia regularnej kontroli warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy o zzw.

Pozostałe informacje i pouczenia

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Łódzkiej Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Łódź, dnia 28 stycznia 2026 r.

Kontrolerzy

Maciej Kończalik
Główny specjalista k.p.

/podpisano elektronicznie/

Włodzimierz Zegadło
Doradca ekonomiczny

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Łódzka Delegatura w Łodzi

p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

/podpisano elektronicznie/